

1. Obiekt; Przeworska Kolej Dojazdowa

MOST KOLEJOWY

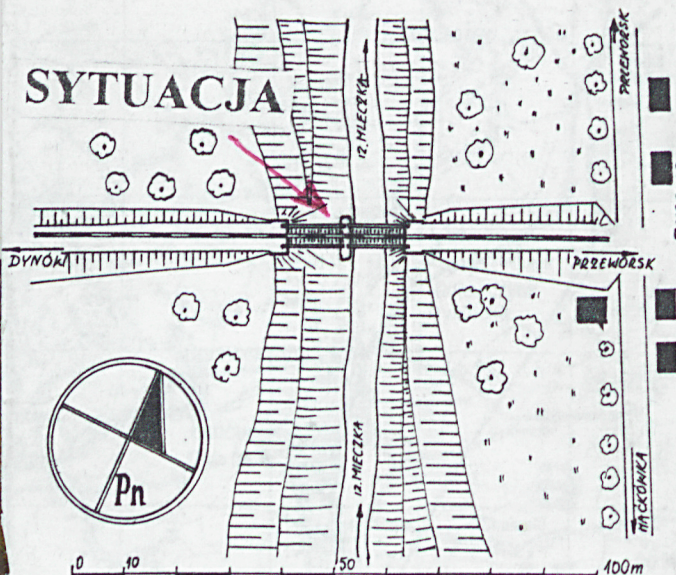
2. Czas powstania

1887

3. Miejscowość

PRZEWORSK

11. Widok mostu od strony górnej wody, neg. 600/323/2, torowisko na moście, neg. 600/323/1, orientacja, sytuacja.

4. Adres

Linia Przeworskiej Koleji Dojazdowej
km. 4,700 nad rzeką Mleczką

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo przemyskie

gmina Przeworsk

pow. PRZEWORSKI

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo rzeszowskie

powiat Przeworsk

8. Właściciel i jego adres

Wschodnia Dyrekcja Okręgowa Kolei
Państwowych
Lublin, ul. Okopowa 5

9. Użytkownik i jego adres

Zarząd Kolei Dojazdowych
22-100 Chełm
ul. Chopina 1
tel. 65-15-20, 64-12-08

10. Rejestr zabytków

Nr A - 463

data 30.09.1991

any ~ m m

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu

Linia kolejowa, wąskotorowa Przeworsk – Dynów prowadzona jest doliną rzeki Mleczki. Budowa prowadzona była przez tereny o charakterze górkim (Pogórze Dynowskie). Wzniesiono więc szereg budowli inżynierskich – mostów, wiaduktów, tuneli i przepustów, których liczba i bogactwo form konstrukcji zyskały szlakowi miano jednego z bardziej interesujących, tak pod względem technicznym jak i krajobrazowym. Część budowli wzniesiono w oparciu o typowe projekty opracowane przez k. k. Direction für Staats-Eisenbahnbauten. Projekty innych wykonała firma Schmid & Hallama z Wiednia. Łącznie na wszystkich odcinkach zbudowano 27 mostów, 8 wiaduktów i 102 przepusty. Konstrukcje stalowe wykonały zakłady metalowe w Witkowicach. Most przez rzekę Mleczkę zbudowano w 1887 r. ramach programu budowy kolei normalnotorowej Przeworsk – Sanok przez Dynów i Brzozów. Inwestycja ta została zarzucona z powodu sprzeciwu władz wojskowych. W 1904 roku po moście poprowadzono torę kolei wąskotorowej.

Szeroka dolina rzeki stworzyła warunki do budowy mostu który zyskał charakter monumentalnej budowli. Przęsła mostu wykonano w konstrukcji stalowych kratownic, przyczółki i filar z ciosów piaskowca. Jest to największy most na linii Przeworsk – Dynów.

Most jest bardzo dobrze wpisany w krajobraz przyrodniczy doliny rzeki Mleczki i stanowi istotny jego wyróżnik, wprowadzając w tradycyjne pejzaże element monumentalnej inżynierii cywilnej.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrza, wyposażenie, instalacje)

Most kolejowy zbudowano na odcinku międzystacyjnym Przeworsk – Urzejowice w km. 4,700 kolejki wąskotorowej łączącej Przeworsk z Dynowem. W miejscu tym torę kolejki przekraczają dolinę rzeki Mleczki. Do koryta rzeki torę doprowadzone są nasypem. Most położony jest na pld. skraju miejscowości Przeworsk. Dolina rzeki Mleczki rozdziela dwa osiedla Przeworska – Burdasz na prawym brzegu i Mokra Strona na lewym brzegu.

Materiał i konstrukcja. Most dwuprzęsłowy o ustroju wolnopodpartym. Przyczółki wykonane z kamienia, filar z betonu, przęsła stalowe. Przęsła dwudźwigarowe, kratowe. Kratownice o górnym pasie parabolicznym z jazdą dołem. Pas dolny i górny wykonany jest z kątowników. Skratowania wewnętrzne dzielą dźwigar na 7 pól. Słupki, wieszaki i krzyżulce wykonane są z kątowników. Stężenia poziome i pionowe przęsła również wykonano z kątowników. Połączenia elementów za pomocą nitów. Torowisko na moście ułożone jest na drewnianych mostownicach, spoczywających na stalowych poprzecznicach i podłużnicach wykonanych z płaskowników i kątowników. Przęsło stalowe spoczywa na przyczółkach za pośrednictwem stalowych łożysk. Przyczółki masywne, murowane z kamienia. Filar betonowy z żelbetową ławą podłożyskową.

Plan i bryła. Most dwuprzęsłowy, wolnopodparty, posadowiony na 2 przyczółkach brzegowych i filarze. Torę prowadzone są przez dolinę nasypem ziemnym. Długość całkowita mostu wynosi 41,70 m. Dwa przęsła kratowe o rozpiętości po 20,00 m. Wysokość całkowita mostu (od poziomu średniej wody do główki szyny na moście 4,65 m. Wysokość konstrukcyjna dźwigarów kratowych 2,62 m. Dźwigary kratowe w rozstawie 4,32 m. Mostownice z podkładów kolejowych o przekroju 30 x 30 cm, długości 3,20 m. Przyczółki brzegowe zatopione w ziemne nasypy. Ława podłożyskowa o szerokości 0,70 m. Skrzydełka przyczółków przechodzą w murki o wysokości 0,70 m nad poziom torowiska. Filar o szerokości 1,70 m i długości 6,77 m.

Elewacje. Stalowa konstrukcja przęsła o regularnym, symetrycznym rysunku. Ze stalową konstrukcją przęsła kontrastują murowane z kamienia przyczółki i betonowy filar.

Instalacje. Odwadniająca.

14. Parametry mostu długość mostu - 41,20 m szerokość mostu - 4,32 m światło poziome - 2 x 20,00 m światło pionowe - 4,65 m wysokość konstrukcyjna przęsła - 2,69 m	15. Powierzchnia użytkowa Powierzchnia torowiska ok 122 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne most kolejowy	17. Użytkowanie obecne most kolejowy
18. Prace budowlane i konserwatorskie Most utrzymał oryginalną konstrukcję przęseł z dźwigarami kratowymi i przyczółki. Filar w nurcie rzeki, zniszczony w 1945 roku, odbudowany prowizorycznie (w konstrukcji drewnianej) - współczesny kształt zyskał w połowie lat 50-tych XX w.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Konstrukcja mostu w dobrym stanie technicznym. Elementy stalowe mostu pokryte niestarannie powłokami malarskimi z widocznymi śladami korozji. Mostownice i torowisko w stanie dobrym. Łożyska i ławy podłożyskowe w stanie dobrym. Kamienne przyczółki i koryto rzeki przy moście wymagają oczyszczenia z roślinności. Ciosy przyczółków luźne, w wielu miejscach pozbawione spoin.	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Z uwagi na walory historyczno-techniczne i architektoniczne oraz miejsce w krajobrazie kulturowym most kwalifikuje się do ochrony prawnej w ramach szerszego zespołu Przeworskiej Kolei Dojazdowej. - utrzymać konstrukcje, materiał, plan i bryłę mostu, - oczyścić skarpy nasypów i koryto rzeki Zakres prac remontowych uzgadniać z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

- karta ewidencyjna w: Zarząd Kolei Dojazdowych w Chełmnie

22. Bibliografia

- L. Huss, 'Die galizische Transversalbahn und ihre Zweiglinien' w: Zeitschrift des Österreichischen Ingenieur und Architekten Vereines. 1885 r., s. 118-127.
- 140 lat kolei w Krakowie, Kraków 1987.
- M. Gosztyła, Chronione zabytki kolejowe ziemi przemyskiej i przeworskiej, w: Zeszyty naukowo-techniczne oddziału Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Komunikacji w Krakowie - Materiały Konferencyjne - Zakopane 23-25 październik 1996 r., Nr 14 (zeszyt 48) s. 61-67
- Przeworska Kolej Dojazdowa, Mały Ekspres 'Pogórzanin', folder wydany przez Wschodnią Dyрекcję Okręgową Kolei Państwowych w Lublinie.

23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne

Patrz karty ewidencyjne "Przeworska Kolej Dojazdowa - zespół" i inne tam wymienione, opracowane w BSiDZT S. Januszewski w 1996 r, w: archiwum Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemyśle.

25. Opracował; program komputerowy karty - Word for Windows - BSiDZT S. Januszewski

tekst mgr inż. Leszek Budych 3 grudnia 1996 r.

plany, rysunki mgr inż. Leszek Budych 3 grudnia 1996 r.

zdjęcia fotogr. mgr inż. Leszek Budych 11 sierpnia 1996 r.

miejsce przechowywania negatywów BSiDZT S. Januszewski

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO !

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

Nr 1 - dokumentacja fotograficzna

Nr 2/3 - dokumentacja rysunkowa

1. Miejscowość

PRZEWORSK

2. Obiekt Przeworska Kolej

MOST KOLEJOWY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja fotograficzna Verte !

1. Widok mostu od strony dolnej wody, neg. 600/323/4

2. Przęsło i betonowy filar, neg. 600/324/1

3. Torowiska na mostownicach, neg. 600/323/3

Wkładkę założył: mgr inż. Leszek Budych 3 grudnia 1996 r.

Miejsca przechowywania negatywów: BSiDZT J. Januszeński

4. Przyczółek prawobrzeżny, neg. 600/323/6

5. Przyczółek lewobrzeżny, neg. 600/323/6

1. Miejscowość

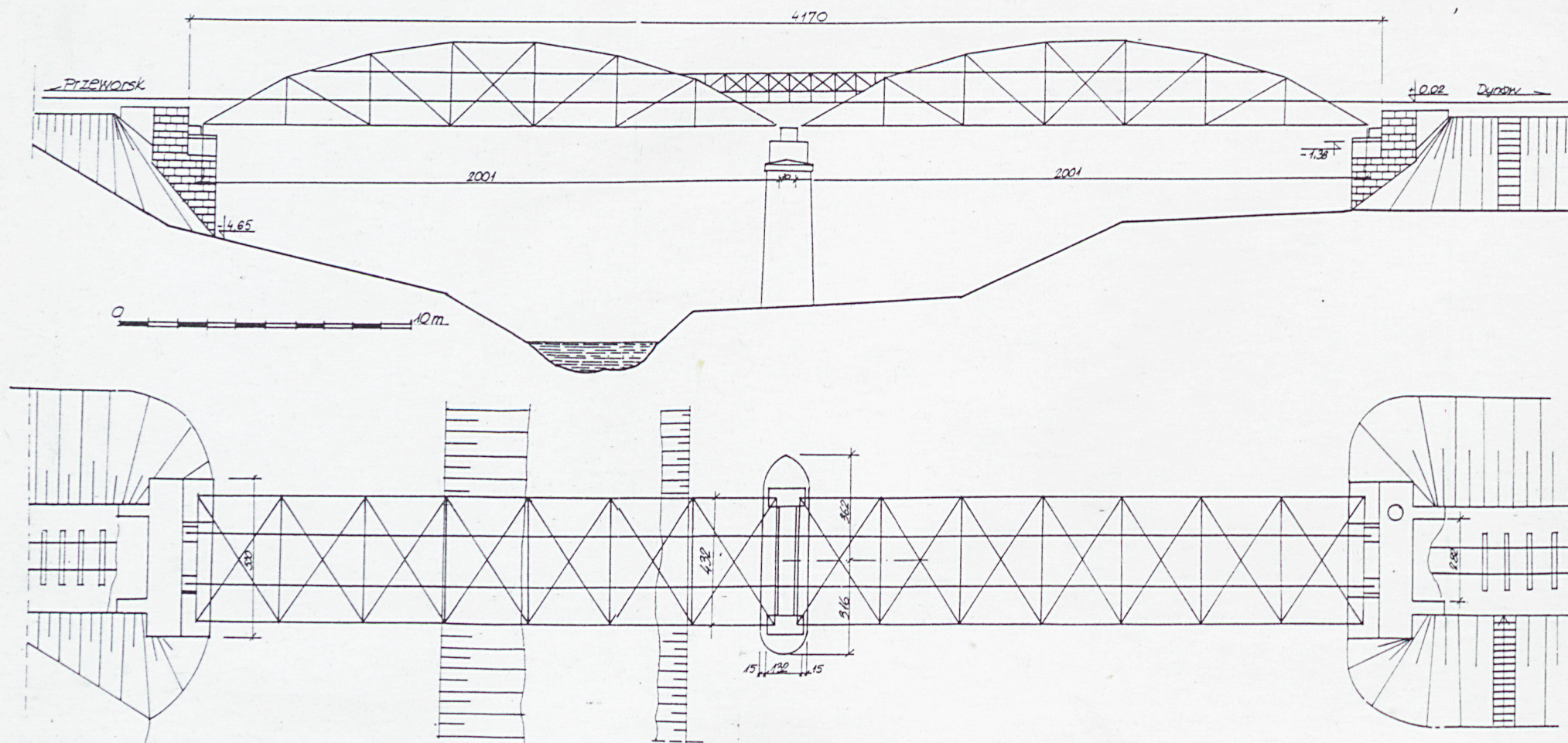
PRZEWORSK

2. Obiekt Przeworska Kolej

MOST KOLEJOWY

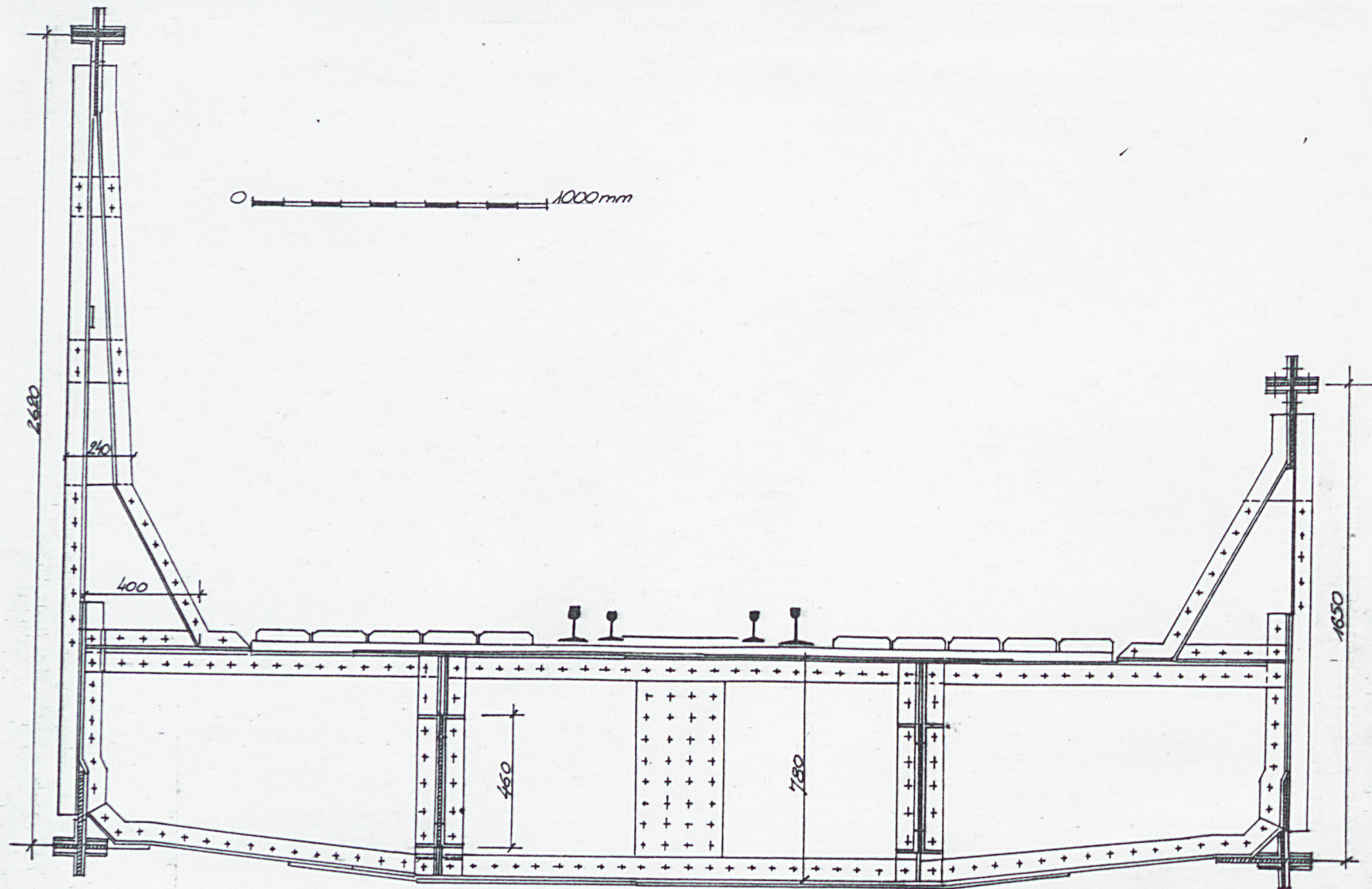
3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja rysunkowa Verte !

Wkładkę założył: mgr inż. Leszek Budych 3 grudnia 1996 r.

Miejsce przechowywania negatywów: BSIDZT J. Januszewski

1. Miejscowość

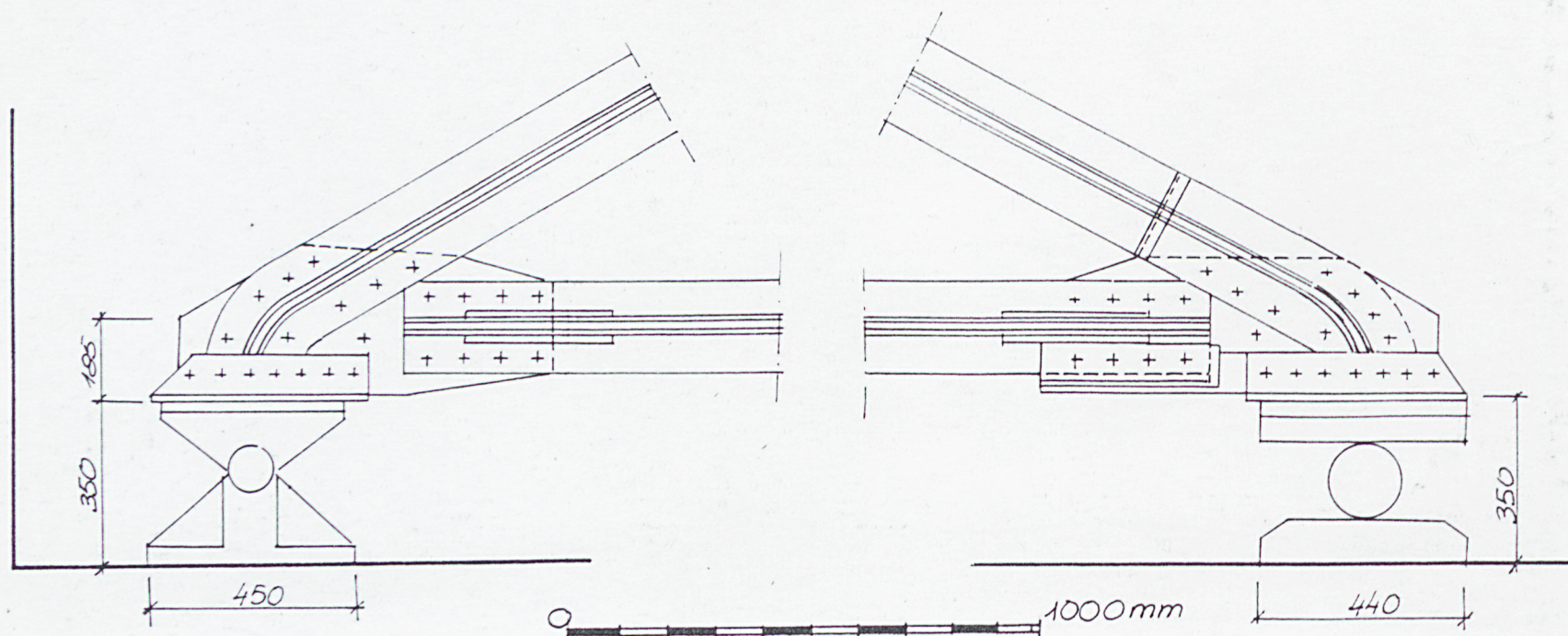
PRZEWORSK

2. Obiekt Przeworska Kolej

MOST KOLEJOWY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja rysunkowa Verte !

Wkładkę założył: mgr inż. Leszek Budych 3 grudnia 1996 r.

Miejsce przechowywania negatywów: BSiDZT J. Januszewski

